

Hvad virker og hvad virker ikke med hensyn til at mindske ungdomskriminalitet? Udenlandske erfaringer

Sammenfatning af væsentligste erfaringer

- 1) *Tidlig forebyggelse af børne- og ungdomskriminalitet.* Projekter, der sigter på at støtte socialt og økonomisk svagt stillede børnefamilier, kan såvel betyde mindre børnemishandling, forbedring af børnenes forhold i og til skolen samt mindsket kriminalitet blandt børnene og de unge senere i livet. Den mest succesrige form for tidlig forebyggelse synes at være hyppig og langvarig kontakt med en sundhedsplejerske. Desuden har mange forsøg med forældretræning og –terapi givet positive resultater.
- 2) *Behandling, færdighedstræning og lignende tiltag.* Den generelle tendens er, at det gennem interventioner, der sigter på at forbedre lovovertræderens sociale færdigheder og muligheder samt skabe erkendelse hos lovovertræderen om de situationer og risici, der kan udløse kriminalitet, kan medvirke til at mindske tilbagefaldet til ny kriminalitet. Sandsynligheden for at opnå en behandlingseffekt påvirkes positivt af følgende forhold: *At behandlingen rettes mod lovovertrædere, der har en reel risiko for at recidivere; at behandlingen er intensiv; at behandlingen tager udgangspunkt i den enkelte lovovertræders kriminogene forhold; at ikke bare behandlingens indhold, men også dens form afpasses efter den enkelte lovovertræder; at behandlingen foregår i frihed.*
- 3) *Kortvarige frihedsberøvelser, boot camps, short sharp shocks, scared straight og tilsvarende programmer, der søger at opnå en specialpræventiv effekt gennem (bl.a.) afskrækkelser.* Det fælles ved disse programmer er, at de ikke har kunnet påvises at have en positiv effekt på tilbagefaldsrisikoen, men at mange af de undersøgelser, der er gennemført, tværtimod finder en negativ, altså kriminalitetsfremmende, effekt.
- 4) *Længerevarende institutionsanbringelser og fængselsstraffe.* Erfaringen synes at være, at institutionsanbringelser, som ikke indebærer intensiv og ekstraordinær behandlingsindsats, højest har en nuleffekt og muligvis har en egentlig negativ specialpræventiv effekt. Det er antagelig især en risiko, hvis de unge overlades meget til sig selv og hinandens negative påvirkning
- 5) *Generalpræventiv effekt af strafskærpelser eller –lindringer.* Selv om det synes givet, at eksistensen af strafpåbud og/eller opdagelsesrisiko i forbindelse med kriminalitet har en generalpræventiv effekt, så har ændringer i strafudmålingsniveauet ikke kunnet påvises at have en generalpræventiv effekt.
- 6) *Uskadeliggørelse gennem langvarige indespærringer.* Det er givet, at en meget kraftig øgning i brugen og i længden af ubetingede frihedsstraffe vil have en vis effekt. Det synes dog samtidig givet, at dette kriminalpræventive middel er ganske dyrt, og det ikke er muligt med tilnærmelsesvis stor sikkerhed at udpege højrisikogrupper blandt lovovertrædere.

Indledning

Her omtales tre typer af nyere, udenlandske forskningsrapporter, der vedrører den specialpræventive betydning af tiltag over for unge lovovertrædere:

- 1) Metaanalyser, der er baseret på tidligere forskning, og som foretager en samlet bedømmelse af effekten af de forskellige former for tiltag.
- 2) Litteraturoversigter over tidligere forskningsresultater.
- 3) Enkeltstående undersøgelser.

Langt hovedparten af de rapporter, der omtales, er offentliggjort i 1990'erne eller senere. Tidligere erfaringer er dog anvendt indirekte, bl.a. i ovenstående sammenfatning.

Der vil være en vis overlapning mellem de undersøgelser, der behandles i de enkelte metaanalyser og i litteraturoversigterne, da de alle typisk omhandler engelsksprogede undersøgelser, der er gennemført de seneste årtier.

Oversigten over litteratur inden for området er langt fra fuldstændig, idet rapporter, der ikke påpeger noget nyt i forhold til det, der allerede er refereret, ikke omtales. Resultater, der må antages at ligge uden for ekspertgruppens interesseområde omtales heller ikke.

De undersøgelser, analyserne omfatter, er videnskabelige målinger af den specialpræventive effekt. Når ikke andet er nævnt, betyder det, at undersøgelserne vedrører kontrollerede forsøg eller tilsvarende videnskabelige metoder, og at effektvariablen er tilbagefald til ny kriminalitet eller – såfremt foranstaltningen vedrører mindre børn – forekomsten af kriminalitet overhovedet. Det vil sige, at effekten af en given foranstaltning måles ved at sammenligne en forsøgsgruppes og en kontrolgruppes kriminalitetshyppighed i en periode efter foranstaltningens gennemførelse. Ikke alle kontrolgrupper er tilfældigt udvalgte, da det kan også dreje sig om en persongruppe, der i øvrigt vurderes at være sammenlignelig med forsøgsgruppen.

Der omtales primært undersøgelser, der vedrører unge lovovertrædere. Opmærksomheden henledes på, at mange internationale undersøgelser af ungdomskriminalitet ud over almindelige former for kriminalitet typisk også omfatter statusforbrydelser, dvs. forhold, der alene er kriminaliserede for personer i en vis (ung) alder. Aldersgrænsen for denne form for "juvenile delinquency" er på 10 år for Englands vedkommende og varierer staterne imellem i USA.

Ved siden af undersøgelser af den specialpræventive effekt omtales afslutningsvis enkelte undersøgelser og oversigter af straffens generalpræventive effekt af straf og af indespærringers uskadeliggende – inkapaciterende - effekt.

I. Metaanalyser

De fleste metaanalyser, der er gennemført, sigter først og fremmest på at belyse effekten af forskellige former for behandlingstiltag. Det er altså sjældent strafformer som sådan, der vurderes, men snarere de programmer, der er igangsat i forbindelse med en straf. På baggrund af metaanalyserne kan der først og fremmest uddrages retningslinier for, hvilke typer af behandlingstiltag der virker, samt betingelser for behandlingsprogrammets effektivitet. Begge dele kan dog være af stor værdi i forbindelse med en vurdering af, hvor, hvordan og over for hvem der skal igangsættes tiltag med henblik på at opnå en specialpræventiv effekt.

Den mest omfattende metaanalyse, der er gennemført, omfatter knap 400 undersøgelser vedrørende effekten af forskellige foranstaltninger over for unge lovovertrædere (Lipsey 1992 a og b, 1995). Sammenlagt omfatter disse undersøgelser over 40.000 unge i alderen 12-20 år. Undersøgelserne dækker perioden 1950-ca. 1990 og stammer fra engelsksprogede lande.

Metaanalysen påviser en generel behandlingseffekt på 10%, for så vidt angår recidiv. Dvs. at forsøgsgruppernes recidivprocent i gennemsnit er 10% lavere end kontrolgruppernes. En del af undersøgelserne omfatter også andre effektmål end recidiv. I den forbindelse konstateres, at behandlingseffekten med hensyn til psykologiske forandringer (holdninger, selvagtelse m.v.) er på 28%, for interpersonelle ændringer (forhold til kammerater, til forældre m.v.) 12%, for skoledeltagelse (ingen skulkeri o.lign.) 12%, for skolestandpunkt m.v. 14% og for arbejdsforhold 10%.

Analysen viser videre, at behandlingen især har stor recidivhæmmende effekt over for unge med stor tilbagefaldsrisiko, og at den recidivhæmmende effekt øger med behandlingens omfang og intensitet.

Der er videre undersøgt, hvorvidt behandlingseffekten er afhængig af arten af tiltag. Det viser sig at være tilfældet. De tiltag, der er af konkret karakter (fx arbejdssøgning/træning), som vedrører adfærds- og færdighedstræning, og som omfatter flere behandlingskomponenter, er dem, der giver de bedste resultater. Forskellen mellem forsøgs- og kontrolgruppens recidivprocent er i disse tilfælde ca. 20-30%. I den anden ende af skalaen findes de tiltag, der vedrører afskrækkelse. Disse tiltag viser sig gennemgående at have negative resultater. Dvs. at forsøgsgrupperne i gennemsnit har højere recidiv end kontrolgrupperne (omkring 20% højere recidiv), jfr. også nedenstående konklusioner fra Marylandrapporten. Mellem disse yderpunkter falder tiltag, der vedrører forskellige former for familie-, gruppe- eller individuel rådgivning (*counselling*). Disse tiltag har en ringe positiv effekt.

En anden metaanalyse er udarbejdet af forskere i Canada, men de undersøgelser, analyserne er baseret på, er ikke kun canadiske (Andrews et al. 1990a, 1990b, 1997). I denne metaanalyse, der omfatter 154 undersøgelser af såvel unge som voksne lovovertrædere, finder man også en generel behandlingseffekt på 10% reduktion i forsøgsgruppernes recidiv. Der fastslås, at effektiviteten af behandlingsprogrammer afhænger af følgende tre forhold:

- 1) at intensiv behandling gives til personer, der har høj risiko for fortsat kriminalitet. Personer med ringe recidivrisiko klarer sig lige så godt eller bedre uden behandling,
- 2) at behandlingen sigter på at ændre de forhold, der har betydning for, at de enkelte individer har begået kriminalitet og har en høj risiko for fortsat kriminalitet, og
- 3) at behandlinger tager udgangspunkt i personens modtagelighed for forskellige fremgangsmåder i behandlingen (fx differentiere mellem modne personer og personer med svage sociale evner).

I undersøgelserne fastslås det videre, at behandlingen har størst mulighed for at lykkes, såfremt den foregår i frihed frem for i fængsel eller anden institution, og at straf uden behandlingstiltag ikke virker.

Der er gennemført en del flere metaanalyser, ligesom der er foretaget en samlet vurdering af disse (Løsel 1992 a og b). Sidstnævnte peger også på en gennemsnitlig behandlingseffekt på 10%, og det understreges – svarende til ovenstående – at behandlingseffekten er større for behandlingsprogrammer i frihed frem for i institutionsmiljøer.

Der kan endelig peges på en rapport, som behandler såvel en del af metaanalyserne som af litteraturoversigterne (Palmer 1992). De konklusioner, der på den baggrund drages, er i meget høj grad i overensstemmelse med det, der i det foregående er nævnt om, hvilke programmer der er mest succesrige samt principper eller forudsætninger for en behandlingseffekt.

II. Litteraturoversigter

Maryland-rapporten, som er en kongresrapport, udarbejdet til The National Institute of Justice i USA, omfatter mere end 500 undersøgelser, der måler effekten af forskellige typer af kriminalpræventive foranstaltninger. En væsentlig del af undersøgelserne vedrører den primære kriminalprævention og retter sig ikke mod særlige persongrupper.

I rapporten inddeles de forskellige foranstaltninger efter, om disse virker eller ej. At de virker, betyder, at mindst 2 videnskabelige undersøgelser på et relativt højt kvalitetsniveau har påvist, at foranstaltningen leder til mindsket kriminalitet. Og omvendt har mindst 2 videnskabelige undersøgelser påvist en nuleffekt eller negativ effekt af de foranstaltninger, der ikke virker. Der redegøres endvidere for foranstaltninger, der er "lovende". Dvs. at én undersøgelse, har påvist positiv effekt. Sidstnævnte gruppe af foranstaltninger vil ikke blive omtalt her, også fordi de fleste må antages at være irrelevante i denne sammenhæng. Her fokuseres for foranstaltninger, der retter sig mod børn og unge, og som vedrører den specialpræventive effekt.

Virksomme foranstaltninger:

- 1) Hyppige besøg af sundhedsplejerske og andre professionelle i en længere periode under opvæksten. Der er foretaget flere eksperimenter på dette område og alle giver klart positive effekter. Der er målt positive effekter med hensyn til såvel forældrenes behandling

af deres børn (færre tilfælde af børnemishandling), børnenes skoleforhold (færre adfærdsvanskeligheder og bedre karakterer) som senere kriminalitet.

- 2) Ugentlige hjemmebesøg af førskolelærere (reducerer børnemishandling).
- 3) Familieterapi og –træning for forældre til unge lovovertrædere og børn i en risikogruppe. Behandlingen foregår typisk på en klinik og har strakt sig over perioder fra nogle få uger til 8 mdr. De fleste undersøgelser viser positiv effekt på børnenes adfærd, og kun enkelte af undersøgelserne måler effekt på børnenes og de unge kriminalitet.
- 4) Skolebaserede programmer m.v. der bl.a. vedrører normindlæring, selvkontrol, problemløsning og kommunikation. Positiv effekt er målt på kriminalitet.

Uvirksomme foranstaltninger:

- 1) Afskrækkelseskampanjer vedrørende narkotika. Der har ikke kunnet konstateres effekt på misbrugshyppighed.
- 2) Medstuderendes rådgivning af unge i risikozonen. Enkelte undersøgelser viser en egentlig negativ effekt, hvilket formodes at skyldes en stempelingseffekt.
- 3) Diverse fritidsaktiviteter for skoleungdom. Generelt ingen effekt på kriminalitet, og enkelte undersøgelser med en negativ effekt, idet nogle programmer har stimuleret de unges risikoadfærd og impulsivitet frem for at mindske den.
- 4) Kortvarige subventionerede jobs eller træningsprogrammer, fx i sommerferien. Ingen specialpræventiv effekt, muligvis pga. stort bortfald.
- 5) Overlevelsesture, dvs. programmer, hvor der lægges vægt på fysiske udfordringer og anstrengelser. Der omtales 4 undersøgelser. Deraf viser den ene ingen forskel mellem forsøgs- og kontrolgruppen mht. recidiv, en anden viser signifikant positive resultater, en tredje signifikant negative resultater, mens den fjerde viser både positive og negative insignifikante resultater. I rapporten betragtes denne type program generelt som uvirksomt. Det forklares med, at programmerne har sigtet på unge med ringe recidivrisiko, at indsatsen har været kortvarig og ikke har vedrørt de kriminogene forhold.
- 6) Arrestation af unge lovovertrædere for mindre alvorlige forbrydelser. Effekten af denne form for intervention, der må formodes at have sigtet på afskrækkelse, er belyst i 5 undersøgelser. Fire af undersøgelserne viser, at de unge, der arresteres, recidiverer hyppigere end dem, der ikke arresteres. Den 5. undersøgelse viser også delvis negative resultater (over for unge, der har begået flere lovovertrædelser), men viser samtidig positive resultater (over for debutanter).
- 7) *Boot camps*, dvs. strafafsoning under militærlignende former, hvor der satses på disciplin og struktur og i nogen grad også på afskrækkelse. Disse strafafsoningsformer sammenlignes med de almindelige strafafsoningsformer. Der er gennemført 4 effektundersøgelser af unge i boot camps. Tre af disse viser, at de unge fra boot camps har højere recidiv end kontrolgrupperne. Forskellen i recidiv er dog kun signifikant i den ene undersøgelse. Den fjerde undersøgelse viser tendens (ikke signifikant forskel) til, at de unge fra boot camps har lavere recidiv end kontrolgruppen.
- 8) *Shock probation* og *shock parole*. Dvs. tilsyn med henholdsvis betinget dømte og prøveløsladte. Chokelementet består i, at personen i tilsyn kortvarigt indespærres i løbet af tilsynsperioden. Dette sker alene med henblik på at afskrække lovovertræderen og ikke for at gennemføre behandlingsprogrammer ell.lign. Der er ikke kendskab til det nøjagtige

antal undersøgelser på dette område, men i Marylandrapporten konkluderes det, at undersøgelserne enten ikke har fundet nogen effekt af disse foranstaltninger, eller at der er fundet en negativ effekt.

- 9) ”*Scared Straight*” sigter også på at afskrække unge lovovertrædere fra at begå kriminalitet. Dette mål søges opnået ved at lade de unge besøge lukkede fængsler, hvor de indsatte fortæller dem om den barske fængselstilværelse. Programmerne har givet enten negative effekter eller ingen effekter. Også i Danmark har man forsøgt sig med afskrækkelsesprogrammer a la ”*Scared Straight*”. Det fungerede imidlertid kun kortvarigt, da det viste sig, at de fleste af de unge, der deltog, begik ny kriminalitet. På tilsvarende måde er det gået i Norge med denne afskrækkelsesmodel. Her besluttede man sig dog for at opføre hermed først og fremmest af etiske grunde (Hovland & Storvoll, 1997; Storvoll & Hovland, 1998).

Washington State Institute for Public Policy har for staten Washington udarbejdet en rapport om omkostninger og nytten ved forskellige programmer, der sigter på at reducere kriminalitet (Aos et al., 1999). Det, der er det særlige ved denne rapport, der i øvrigt omfatter mange af de samme undersøgelser, som ovennævnte Marylandrapport, er, at den ikke alene vurderer nytten ud fra programmernes specialpræventive effekt, men også i forhold til de besparelser i straffesystemet og hos ofrene, som eventuelle præventive effekter medfører. Rapportens hovedformål er således at belyse, hvor stort udbyttet er for hver dollar, der investeres i de forskellige programmer. En oversigt over rapportens hovedresultater er vedlagt som bilag. Her skal alene ses på programmernes specialpræventive effekter, på foranstaltninger over for unge og på programmer, der ikke er omfattet af ovenstående gennemgang fra Marylandrapporten:

- 1) Med hensyn til indsats tidligt i barndommen fremhæves førskolingsprogrammer som effektive. Et 2-årigt program, der omfattede en 2,5 timers daglig indsats 5 dage ugentligt over for børn i fattige miljøer, medførte såvel forbedrede skolestandpunkter, mindre arbejdsløshed og mindre kriminalitet. I forhold til en kontrolgruppen var kriminaliteten i forsøgsgruppen, målt op til og med deres 27. leveår, 26% lavere.
- 2) Der er også gennemført forsøg med ekstra indsats over for skolebørn i 1.-6. klasse samt over for deres forældre og lærere. Forsøget har sigtet på at forbedre børnenes forhold til skolen. Behandlingseffekten, for så vidt angår senere kriminalitet, er målt til at være 23%.
- 3) Et udviklingsprogram for elever fra ressourcetsvage miljøer fra deres 9. skoleår til og med afslutning af high school har indebåret 250 timers ekstraundervisning, 250 timers udviklingsprogrammer og 250 timers aktiviteter i forhold til det omgivende samfund. Der rapporteres om en ganske høj specialpræventiv effekt, nemlig på 42%.
- 4) Diverse ikke-institutionsbaserede terapeutiske programmer over for unge lovovertrædere viser også ganske gode resultater, nemlig med en reduktion i forsøgsgruppens recidiv på 25-50%. Nogle af programmerne vedrører primært voldelig adfærd, mens andre sigter mere bredt.
- 5) Der er gennemført et forsøg med en særlig form for anbringelse uden for hjemmet. Det drejer sig om et sted, hvor plejeforældrene er specielt trænet, og hvor der leveres et yderst intensivt behandlingsprogram, der især retter sig mod den unges adfærd. Behand-

lingen varer 6-12 mdr., og der er højst to og almindeligvis kun én ung i behandlingsprogrammet ad gangen. Der ser også ud til at have været en intensiv efterfølgende supervision af den unge. Behandlingen angives at reducere recidivrisikoen med 63%.

- 6) Forsøg med intensivt tilsyn og overvågning i forbindelse med betinget dom har kun en ringe effekt på recidivet, idet det har reduceret recidivrisikoen med 3%.

III. Enkeltstående undersøgelser

I debatten om indsatsen over for ungdomskriminalitet har den svenske psykolog Claes Levin har gennemført af svenske ungdomsinstitutioner, ofte været fremhævet (Levin 1997 og 1998). Undersøgelsen vedrører institutioner, der ikke alene modtager kriminelle unge, men også andre årsager kan ligge bag placeringen på institution. Størstedelen af de institutionsanbragte er i aldersklassen 15-18 år, og opholdet varer som regel omkring 1 år.

Levin har interviewet 61 unge 3-10 år efter, de har afsluttet et ophold på et ungdomshjem. Interviewene viser bl.a., at næsten 70% af de unge angiver, at opholdet på ungdomshjemmet enten ikke har mindsket deres kriminalitet eller har fremmet den.

Det bemærkes, at Levins undersøgelse ikke er baseret på så strikt et videnskabeligt design som de fleste af de øvrige undersøgelser, der vedrører effekten af forskellige tiltag, idet Levins undersøgelse ikke omfatter en kontrolgruppe. Det er derfor ikke muligt at sige, hvordan det ville være gået de unge, såfremt de ikke havde været institutionsanbragt

I forlængelse af Levins undersøgelse kan peges på de mange recidivundersøgelser, der i sin tid blev gennemført af ungdomsfængselsstraffen (Kyvsgaard, 1997). Disse undersøgelser viste, at i hvert fald tre fjerdedele af dem, der havde afsonet en straf i ungdomsfængsel, recidiverede til ny kriminalitet.

I Bremen blev der i begyndelsen af 1980'erne gennemført et forsøg med alternativ til Jugendarrest (Schumann, 1985). Jugendarrest findes dels som en kortvarig frihedsstraf fra 1-4 ugers varighed og dels som en fritidsarrest. Generelt skulle sanktionsformen svare til det, der inden for den angelsaksiske verden er kaldt "*short sharp shocks*", altså kortvarige restriktive indespærringer. Det alternativ, der afprøves, er en samfundssanktion med en varighed fra min. 3 mdr. til max. 6 mdr. Der er knyttet såvel socialrådgiver, pædagog som psykolog til det alternative projekt, og der er sigtet på både at hjælpe med konkrete sociale problemer og på rådgivning af forskellig slags. Undersøgelsen viser, at der er betydeligt færre i forsøgsgruppen end i kontrolgruppen, som efterfølgende recidiverer. (Se også under afsnit IV om effekten af korttidsstraffe i Tyskland).

Det kan endelig nævnes, at der er gennemført flere undersøgelser, der belyser effekten af elektronisk husarrest som alternativ til traditionelle strafafsoningsformer. En af de seneste påviser, at elektronisk husarrests hverken har bedre eller dårligere effekt end de traditionelle

afsoningsformer (Bonta et al., 2000). Denne konklusion svarer til dem, der er truffet i de fleste andre undersøgelser af elektronisk husarrest.

IV. Generalprævention og inkapacitering

Der er for nylig, på foranledning af det engelske Home Office, udarbejdet en rapport af kriminologer fra Cambridge University om den generalpræventive effekt af straffenes strenghed (von Hirsch et al., 1999). Kort sagt, konkluderes i rapporten, at eksistensen af straf har en generalpræventiv effekt, men at der ikke er klare beviser for straffens marginale generalpræventive effekt. Dvs. at det ikke videnskabeligt har kunnet påvises, at strafskærpelser øger den generalpræventive effekt.

Der kan i denne forbindelse også peges på de ændringer, der er sket i Finland, hvor man bevidst og gennem en række kriminalpolitiske initiativer har reduceret det gennemsnitlige daglige fangetal fra ca. 180 pr. 100.000 indbyggere i 1950 til ca. 60 pr. 100.000 indbyggere i slutningen af 1990'erne (Lappi-Seppälä, 2000). Sammenholdt med den kriminalitetsudvikling, der i samme tidsrum har fundet sted i de øvrige nordiske lande, synes denne kraftige reduktion i brug af fængselsstraffen ikke at have medført en særlig kraftig vækst i kriminaliteten i Finland.

Tyskland har været inddraget i den seneste tids debat om kortvarige frihedsberøvelser. Debatten har refereret til den reform, der gennemførtes i Vesttyskland i 1969, og som indebar, at mere end to tredjedele af frihedsstraffene under 6 mdr. blev ændret til bødestrafte. Der er gennemført undersøgelse af denne reforms såvel specialpræventive som generalpræventive effekt. Med hensyn til den specialpræventive effekt nævnes i en tysk lærebog, at tilbagefaldet til ny kriminalitet er større for dem, der har afsonet en straf, end for dem, der har fået bøde, i en periode på 6 mdr. efter sanktionen (Kaiser, 1993). Generalpræventivt er der ikke fundet nogen effekt af reformen, og det antages, at det heller ikke er sandsynligt, at reformen har haft en sådan effekt (Göppinger, 1997).

Det fald i kriminaliteten, der gennem de seneste par årtier har været på indbrudsområdet og gennem det seneste lille årti på voldsområdet i USA, knyttes hyppigt sammen med den meget kraftige vækst, der har været i fangebefolkningen i USA siden midten af 1970'erne. I denne periode er fangebefolkningen, målt i forhold til indbyggertallet, femdoblet. I en ny bog belyses de forhold, der antages at have haft betydning for især de senere års fald i volds-kriminaliteten i USA (Blumstein et al., 2000).¹ Der peges på, at ændring i narkotikamisbrugssituationen har haft en væsentlig betydning for kriminalitetsfaldet. Ændring i befolkningens alderssammensætning har haft nogen, med dog mindre betydning. Det samme gælder for den bedring af lønforholdene, der er sket. Med hensyn til væksten i fangebefolkningen er det beregnet, at 25% af faldet i volds-kriminaliteten er forårsaget heraf. Dette knyttes

¹ Her gengivet efter foredrag, holdt på den amerikanske kriminologikongres i november 2000.

dog ikke sammen med en generalpræventiv effekt, men med den inkapaciteringseffekt, der opnås gennem hyppige og meget langvarige eller livsvarige fængselsstraffe.

På det møde, hvor rapporten blev præsenteret, blev det bl.a. påpeget, at rapportens konklusioner næppe er holdbare uden for USA. Det kriminalitetsfald, Canada såvel som europæiske lande har oplevet, kan således ikke relateres til de faktorer, der omtales i den amerikanske rapport.

I andre undersøgelser af frihedsberøvelsens inkapaciterende effekt påvises generelt moderate effekter, og det påvises, at disse effekter alene opnås ved drastiske øgninger af fængselsvæsenets budgetter (Kyvsgaard 1998). Fra en økonomisk synsvinkel er inkapacitering et dyrere kriminalpræventivt middel end behandlingstiltag og forebyggende foranstaltninger. Et væsentlig problem ved at anvende inkapacitering som kriminalpræventivt middel er også, at antallet af falske positive er meget stort. Det vil sige, at det ikke er muligt med stor sikkerhed at forudsige, hvilke lovovertrædere der vil fortsætte med at begå kriminalitet.

Litteratur

- Aos, Steve et al. 1999.: *The Comparative Costs and Benefits of Programs to Reduce Crime*. Washington State Institute of Public Policy.
- Andrews, Don A. et al. 1990a: Classification for Effective Rehabilitation. *Criminal Justice and Behavior*, vol 17.
- Andrews, Don A. et al. 1990b: Does Correctional Treatment Work? A Clinically Relevant and psychologically Informed meta-analysis. *Criminology*, vol 28.
- Andrews Don A. 1997: An Overview of Treatment Effectiveness. *Rapport fra NSfKs 18. kontaktseminar og 39. forskerseminar, Hirtshals 1997*. Udgivet af Nordisk Samarbejdsråd for kriminologi.
- Blumstein, Albert et al. 2000: *The Crime Drop in America*. New York/London: Cambridge University Press.
- Bonta, James et al. 2000: Can Electronic Monitoring Make a Difference? An Evaluation of Three Canadian Programs. *Crime and Delinquency*, 46. 2000.
- Göppinger, Hans. 1997: *Kriminologie*. München: C.H. Beck'sche Verlag.
- von Hirsch, Andrew et al. 1999: *Criminal Deterrence and Sentence Severity*. Oxfor: Hart Publishing.
- Hovland, A. & E. E. Storvoll. 1997: *På rett kjøp? Ullersmoprosjektet 1992-1996*. NOVA-rapport 1.
- Kaiser, Günther. 1993: *Kriminologie*. Heidelberg: C.F. Müllers Juristischer Verlag.
- Kyvsgaard, Britta. 1997: Et lilleput-ungdomsfængsel? *Kriminalistisk Årbog 1996*. Udgivet af Det restvidenskabelige Institut D.
- Kyvsgaard, Britta. 1998. *Den kriminelle karriere*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Lappi-Seppälä, Tapio. 2000: Kriminalpolitik – straffrättspolitik. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, årg. 87.
- Levin, Claes. 1997: *Ungdomar i tvångsvård*. Statens informationsstyrelses, rapport nr 2.

- Levin, Claes. 1998: *Uppfostringsanstalten*. Lund: Arkiv förlag.
- Lipsey, Mark W. 1992a. "The Effect of Treatment on Juvenile Delinquents: Results from Meta-Analysis." In F. Lösel, D. Bender and T. Bliesener (eds.): *Psychology and Law*, pp. 131-143. Berlin: Walter de Gruyter.
- Lipsey, Mark W. 1992b. "Junvenile Delinquency Treatment: A Meta-Analysis Inquiry." In T. D. Cook, H. Cooper, D. R. Cordray, H. Hartmann, L. V. Hedges, R. J. Light, T. A. Louis and F. Mosteller (eds.): *Meta-Analysis for Explanation*, pp. 83-128. New York: Russell Sage Foundation.
- Lipsey, Mark W. 1995. "What do We Learn from 400 Research Studies on the Effectiveness of Treatment with Juvenile Delinquents?" In J. McGuire (ed.): *What Works: Reducing Reoffending*, pp. 63-78. Chichester: John Wiley and Sons.
- Lösel, Friedrich. 1995a. "The Efficacy of Correctional Treatment: A Review and Synthesis of Meta-evaluations." In J. McGuire (ed.): *What Works: Reducing Reoffending*, pp. 79-111. Chichester: John Wiley & Sons.
- Lösel, Friedrich. 1995b. "Evaluating Psychosocial Interventions in Prison and Other Penal Contexts." In: *Psychosocial interventions in the criminal justice system. Reports presented to the 20th Criminological Research Conference*, vol. XXXI, pp. 79-114. Strasbourg: Council of Europe.
- Palmer, Ted. 1992. *The Re-Emergence of Correctional Intervention*. Newbury Park: Sage.
- Storvoll E. E. & A. Hovland. 1998: Ullersmoprosjektet: "Scared straight" i Norge 1992-1996. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, årg. 85.
- Sherman, Lawrence W. et al. 1998: Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising. 1998. Tilgjengelig på www.preventingcrime.org
- Schumann, Karl F. (Hrsg.). 1985: *Jugendarrest und/oder Betruungsweisung*. Schriftenreihe der Wissenschaftlichen Einheit Kriminalpolitikforschung, Universität Bremen, Band 1, 1985.